

เรื่อง

ไตรภาคีกับการมีส่วนร่วมในการบริหารแรงงาน

โดย

นางเพ็ญศรี พุทธคิลก

นักวิชาการแรงงาน 7 ว.

ผู้ขอรับการประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการแรงงาน 8 ว.

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงแรงงาน

ว 12.05.6
ท988ท
2546

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน

09101

ไตรภาคีกับการมีส่วนร่วมใน

คำนำ

เอกสารวิชาการนี้ ผู้ขอรับการประเมิน มีจุดประสงค์ที่จะรวบรวมแนวความคิด พื้นฐานของระบบไตรภาคีด้านแรงงาน และคณะกรรมการไตรภาคีที่มีอยู่ในกระทรวงแรงงาน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึง ที่มา โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ รวมทั้งวิธีการสรรหาบุคคลเพื่อเป็น กรรมการในองค์คณะไตรภาคี

สิ่งจูงใจที่นำเรื่องนี้มาศึกษา เนื่องจากเห็นว่า เอกสารวิชาการที่เกี่ยวกับเรื่องนี้มี ไม่มากนัก ทั้งๆ ที่ ระบบไตรภาคีด้านแรงงานได้มีการนำมาใช้ในประเทศไทยนานมาแล้ว และเป็นภารกิจส่วนหนึ่งของกระทรวงแรงงาน จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับคณะกรรมการไตรภาคีแต่ละคณะจะกระจายอยู่ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดยังไม่มีหน่วยงานกลางรวบรวมไว้อย่างเป็นทางการ จึงเป็นความยุ่งยาก ประการหนึ่งในการค้นคว้าหาข้อมูลที่มีความต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน สำหรับใช้เป็นข้อมูล ประกอบการจัดทำเอกสารฉบับนี้

เอกสารเล่มนี้ คงไม่สมบูรณ์ ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากคุณจินตนา โสภากันธุ์ ซึ่งเป็นพี่สาว คุณภาวดี เอื้ออังคณากุล และคุณปิยะนุช คงใหม่ ทั้งสองท่านเป็นข้าราชการ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ที่ได้ช่วยค้นหาเอกสาร/ข้อมูล ผู้ขอรับการประเมิน ขอถือ โอกาสขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณ ลูกสาวที่มีส่วนสำคัญในการเป็นกำลังใจ และช่วย ดำเนินการทำปกเอกสารเล่มนี้จนสำเร็จเรียบร้อย

ทั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ ที่สนใจ สามารถนำไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการพิจารณาปรับปรุงคณะกรรมการไตรภาคีที่อยู่ใน ความรับผิดชอบให้มีการพัฒนาเจริญเติบโต เป็นกลไกในการบริหารแรงงาน หรือนำไป ประยุกต์ใช้ตามที่เห็นสมควร ต่อไป

นางเพ็ญศรี พุทธิศิลป์

กรกฎาคม 2546

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญตาราง	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมา	1
วัตถุประสงค์	5
ขอบเขตของการศึกษา	6
วิธีการศึกษา	6
นิยามศัพท์	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิด/ทฤษฎีองค์การ	8
แนวคิดระบบไตรภาคี	9
แนวคิดในเรื่องบทบาท	11
แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม	13
แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	13
นโยบายด้านแรงงาน	19
ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 3 คณะกรรมการไตรภาคีด้านแรงงาน	25
คณะกรรมการไตรภาคีและอำนาจหน้าที่	25
ตัวอย่างผลดำเนินงานของคณะกรรมการไตรภาคี	34
บทที่ 4 บทวิเคราะห์	36
รูปแบบโครงสร้างไตรภาคีของไทย	36
องค์กรแรงงานกับการมีส่วนร่วมในไตรภาคี	45
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของไตรภาคี	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	57
บทสรุป	57
ข้อเสนอแนะ	60
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	
ผนวก ก. มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ	
ผนวก ข. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการไตรภาคีที่แต่งตั้งตามกฎหมาย	
ผนวก ค. ระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วย หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งกรรมการผู้แทนฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง	
ผนวก ง. ตัวอย่างผลดำเนินงานของคณะกรรมการไตรภาคี	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 คณะกรรมการไตรภาคีที่แต่งตั้งตามกฎหมาย	36
ตารางที่ 2 สถิติจำนวนองค์กรแรงงาน ปี 2541-2545	46
ตารางที่ 3 สถิติความเคลื่อนไหวขององค์กรแรงงาน ปี 2541-2545	46
ตารางที่ 4 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์การสรรหาผู้แทนฝ่ายนายจ้าง/ลูกจ้าง โดยการเลือกตั้ง	54